

МОН УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТРАНСПОРТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий Київський інститут залізничного транспорту
Кафедра філософії та історії науки і техніки

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри

Світлана ГУРІНЧУК

«01» Вересня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ФІЛОСОФІЯ»

Рівень вищої освіти	<u>Перший (бакалаврський)</u>
Галузь знань	<u>І Транспорт та послуги</u>
Спеціальність	<u>І7 «Залізничний транспорт»</u>
Освітня програма транспорті»	<u>«Транспортні технології (на залізничному</u>
Тип дисципліни	<u>обов'язкова</u>
Мова викладання	<u>українська</u>

Київ
НТУ
2025

Робоча програма з дисципліни «Філософія» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю J7 «Залізничний транспорт», освітньою програмою «Транспортні технології (на залізничному транспорті)».

Обговорено та рекомендовано до затвердження на засіданнях:

науково-методичної комісії спеціальності J7 «Залізничний транспорт»
протокол № 1 від 26 серпня 2025 року,

кафедри філософії та історії науки і техніки
протокол № 1 від 01 вересня 2025 року,

Вченої ради Навчально-наукового Київського інституту залізничного транспорту
протокол № 11 від 01 вересня 2025 року.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, освітня програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма здобуття вищої освіти	заочна форма здобуття вищої освіти
Кількість кредитів - 4	Галузь знань <u>J Транспорт та послуги</u>	<u>Обов'язкова</u>	
	Спеціальність <u>J7 «Залізничний транспорт»</u>		
Модулів – 2	Освітня програма « <u>Транспортні технології (на залізничному транспорті)</u> »	Рік підготовки	
Індивідуальне завдання – <i>Контрольна робота</i>		1	1
Загальна кількість годин – 120		Семестр	
		2	2
		Лекції	
		<u>32</u> год.	<u>6</u> год.
		Практичні, семінарські	
		<u>32</u> год.	<u> </u> год.
		Лабораторні	
		–	–
		Самостійна робота (крім індивідуального завдання, передбаченого навчальним планом)	
		<u>56</u> год.	<u>87</u> год.
		Індивідуальне завдання (передбачене навчальним планом)	
		–	<u>21</u> год.
		Вид контролю:	
		Екзамен	
Тижневих годин для денної форми здобуття освіти: аудиторних – 4 самостійної роботи здобувача вищої освіти – 3.5	Рівень вищої освіти <u>Перший(бакалаврський)</u>		

Співвідношення кількості годин аудиторних занять і кількості годин самостійної роботи (з індивідуальним завданням включно) та загальної кількості годин становить:
 для денної форми здобуття вищої освіти – 53%/47%
 для заочної форми здобуття вищої освіти – 10%/90%

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль I. Філософія як соціокультурний феномен. Історія філософії

Тема 1. Філософія як особливий тип знання. Предмет та завдання філософії

Філософія як «любов до мудрості». Різноманітність уявлень про мудрість. Початкове значення слова «філософ» та «філософія». Історичні витoki філософствування.

Філософія як теоретично сформульований світогляд. Відношення людина – світ як предмет філософії. Світогляд як сукупність поглядів на світ, ідеалів, переконань та цінностей. Структура світогляду. Світовідчуття, світосприйняття, світорозуміння. Повсякденний та теоретичний світогляд. Ключові світоглядні питання. Специфіка світоглядних питань. Історичні типи світогляду: міфологія, релігія, філософія, наука та їх взаємозв'язок.

Філософія як вчення про найбільш загальні закони буття, пізнання та мислення. Орієнтація філософії на створення універсальної картини світу. Ключові проблеми філософії та основні розділи філософського знання.

Функції філософії. Специфіка філософського знання. Філософія в сучасному світі.

Тема 2. Виникнення та основні етапи розвитку філософії. Філософія Давнього Сходу

Місце історії філософії в системі філософського знання. Ключові поняття історико-філософського процесу: філософське вчення, філософська школа, філософська течія, філософський напрямок.

Історизм філософського знання. Східна і західна парадигми філософствування. Індійська філософія. Ортодоксальні і неортодоксальні школи індійської філософії. Філософське вчення буддизму.

Китайський варіант східної філософської парадигми. Даосизм, конфуціанство, легізм. Домінування морально-етичної тематики.

Тема 3. Антична філософія та її значення

Основні етапи розвитку античної філософії та її особливості. Умови, що сприяли появленню феномену античної філософії.

Зародження античної філософії. Пошуки початку світу. Мілетська школа: Фалес, Анаксимандр, Анаксімен. Вчення Геракліта та зародження стихійної діалектики. Піфагор та піфагорійці. Внесок елейської школи в розвиток античної філософії. Атомістичний матеріалізм античності: Демокріт та Епікур.

Висока класика. Позиція софістів. Філософська діяльність Сократа. Поворот до людини. Об'єктивний ідеалізм Платона. Ідеї як основи буття.

Концепція ідеальної держави Платона. Філософія Арістотеля. Вчення про матерію і форму. Полеміка з Платоном.

Філософія елінізму як відображення кризи античного полісу. Епікуреїзм, скептицизм, стоїцизм, неоплатонізм.

Давньоримська філософія. Вчення Тіта Лукреція Кара та Цицерона.

Тема 4. Філософія доби Середньовіччя та Відродження

Особливості розвитку філософії середньовіччя: домінування християнства. Головні ідеї середньовічної філософії: теоцентризм, монотеїзм, ідея боголюдини, креаціонізм, провіденціалізм, ідеї заповідей, первородного гріха та воскресіння душі. Середньовічне розуміння природи і загальної картини світу. Специфіка середньовічної науки. Людина в середньовічній філософії, трактування її духу, душі і тіла. Аскетизм як середньовічний моральний ідеал.

Патристика та схоластика як провідні напрямки розвитку філософії середніх віків. Полеміка номіналізму та реалізму. У. Оккам і теорія «подвійної істини».

Відродження – особливий період в житті Західної Європи. Антропоцентричний характер філософії Відродження. Гуманізм і проблема людської індивідуальності. Людина як творець власної природи і долі. Особливості італійського гуманізму.

Натурфілософія Відродження. Картина світу в епоху Відродження. Пантеїзм. Ідеї геліоцентризму і нескінченності Всесвіту. М. Кузанський, Д. Бруно, Л. Да Вінчі.

Політична філософія Відродження. Н. Макіавеллі. Виникнення утопізму: Т. Мор, Т. Кампанелла.

Тема 5. Філософія Нового часу

Наукова революція XVII ст. та її вплив на розвиток філософії. Початок формування філософського мислення Нового часу. Вчення про метод. Емпіризм Ф. Бекона. Раціоналізм в європейській філософії. Р. Декарт. Принцип сумніву та інтелектуальна інтуїція. Метод дедукції. Агностицизм Д. Юма.

Розподіл дійсності на суб'єкт та об'єкт. Проблема субстанції. Б. Спіноза. Вчення про єдину субстанцію. Г. Лейбніц. Вчення про монади. Питання гармонії.

Філософія Просвітництва. Віра в безмежні можливості людського розуму. Ж.Ж. Руссо, Д. Дідро, Ф. Вольтер. Французький матеріалізм XVIII ст.: природа, суспільство, людина. Механіцизм (Ж. Ламетрі, К. Гельвецій, П. Гольбах).

Тема 6. Німецька класична філософія

Основні риси розвитку філософської думки в Німеччині в кінці XVIII – першій половині XIX ст. Активно-діяльне розуміння людини в німецькому ідеалізмі.

Кантівський переворот в гносеології. Критика можливостей розуму. Априорні форми чуттєвості. Критика можливостей розуму. Априорні форми чуттєвості.

Етика І. Канта. Система і метод Г. Гегеля. Ідея тотожності мислення та буття. Гегель про закономірності становлення, історії, культури, людини.

Антропологічний матеріалізм Л. Фейєрбаха. Критика системи Гегеля. Натуралізм. Нове осмислення поняття суб'єкта.

Діалектичний матеріалізм К. Маркса та Ф. Енгельса. Значення марксистської філософії та вплив марксизму на долі людей.

Тема 7. Некласична філософія та основні риси сучасної західної філософії

Характерні риси суспільно-політичного життя, науково-технічного прогресу і духовної культури II половини XIX – початку XX ст. та їхнє відображення в філософській думці. Основні особливості неklasичного типу філософії.

Ірраціоналізм філософії А. Шопенгауера. Зародження екзистенціальної тенденції в філософії С. К'єркегора.

Ставлення до науки і розуму в неklasичній філософії. «Перший позитивізм»: О. Конт, Г. Спенсер. Неопозитивізм та постпозитивізм. Принцип верифікації. Прагматизм та неокантіанство.

Поворот до людини – основна тема західної філософії XX ст. Основні течії в філософській антропології. «Філософія життя» та її різновиди. «Воля до влади» та концепція «надлюдини» у філософії Ф. Ніцше. Інтуїтивізм А. Бергсона. Людина в світі та світ людини. Екзистенціалізм: основні теми та напрямки. Проблема конфлікту особи та суспільства. Людина у «граничних» ситуаціях. Персоналізм.

Феноменологія Е. Гуссерля. Фундаментальна онтологія М. Гайдеггера. Філософська герменевтика.

Фрейдизм. Відкриття несвідомого та його значення. Проблема співвідношення свідомого і несвідомого. Неофрейдизм – К. Юнг, А. Адлер, Е. Фромм.

Філософія на межі тисячоліть. «Кінець історії» Ф. Фукуями, «зіткнення цивілізацій» С. Хантінгтона та «велика шахова дошка» З. Бжезинського.

Ситуація постмодернізму в філософії. Основні положення та принципи постмодернізму.

Тема 8. Розвиток філософської думки в Україні

Українська філософія як органічна складова української духовної культури. Загальні особливості та проблеми періодизації української філософії. Основні етапи розвитку української філософії.

Г. Сковорода як фундатор української філософії. Основні ідеї філософії Сковороди як втілення ключових рис української ментальності. Українська університетська філософія XIX ст. Світогляд М. Гоголя. Концепція «непомітного зла». «Філософія серця» П. Юркевича. Натуралістично-позитивістські та соціалістичні мотиви в українській філософії XIX ст.

Українська філософія ХХ ст. В контексті світової філософської думки. Вплив поглядів В. І. Вернадського на філософську думку Заходу.

Філософія української діаспори. Д. Чижевський про принципи формування української духовності. Вплив Д. Чижевського на європейську духовну культуру.

Модуль II. Основні розділи філософського знання

Тема 9. Онтологія: філософські проблеми буття

Буття як філософська проблема. Онтологія як філософське вчення про буття. Буття і небуття, буття і суще, буття і субстанція, буття і реальність. Основні онтологічні категорії: єдине і багатоманітне, ціле і частина, зміст і форма, одиничне і загальне, можливість і дійсність. Світ як сукупна реальність.

Матерія як філософська категорія. Еволюційні процеси у Всесвіті, саморозвиток матерії, прогресивні і регресивні лінії еволюції. Життя як земний і космічний феномен, його сутність, походження, розмаїтість. Концепція ноосфери. Атрибути матерії: простір, час, рух, відображення.

Тема 10. Основні проблеми гносеології

Гносеологія як розділ філософського знання. Гносеологія та епістемологія. Пізнання як філософська проблема. Сутність та структура пізнавального процесу. Пізнання як відношення суб'єкта і об'єкта. Пізнання як відображення. Чуттєве і раціональне пізнання. Їх форми.

Наукове пізнання як форма пізнання. Наукова теорія та практика. Етапи наукового дослідження: проблема, факт, гіпотеза, концепція, теорія, ідея. Динаміка наукового знання: класична наука – некласична наука – постнекласична наука.

Проблема істини в філософії. Діалектика процесу пізнання. Абсолютна та відносна істина. Істина та правда. Проблема критерію істини.

Тема 11. Філософія науки: наука та її місце в сучасному світі

Неоднозначність визначення поняття «наука». Основні складові та характеристики науки: знання, діяльність, наука як соціальний феномен. Проблема виникнення науки. Історичні типи взаємозв'язку філософії і науки: натурфілософський, позитивістський, сучасний підхід (відсутність абсолютизації ролі і місця філософії в науковому пізнанні). Поняття рефлексії. Філософська рефлексія над наукою і метанаукові дослідження.

Наука як особливий спосіб пізнання реальності. Основні епохи розвитку науки: класична, некласична, сучасна епоха. Поняття наукового прогресу.

Емпіричний і теоретичний рівні наукового знання: відмінність та взаємозв'язок. Науковий закон як найважливіша складова наукового знання. Класифікація законів. Наукова картина світу.

Соціокультурна сутність науки та етика науки. Динаміка наукового пізнання (класична, некласична і постнекласична сутність науки).

Тема 12. Філософська антропология: людина та її буття як предмет філософського аналізу

Специфіка і актуальність філософського розгляду проблеми людини. Феномен людини. Місце людини в світі. Природа, сутність, призначення людини. Проблема походження людини: теорії антропогенезу. Людина як продукт природної і культурної еволюції.

Питання сенсу людського буття. Унікальність та призначення людини. СENS і абсурд. Ціннісні орієнтири людського життя.

Духовно-екзистенційні та ціннісні аспекти і проблеми людського буття: життя і смерть, доля, добро і зло, любов, самотність, щастя, сенс життя.

Цінності в системі культури. Цінності як визначальна характеристика людського буття. Людина в системі цінностей. Цінності як ядро духовного світу людини. Проблема ціннісного вибору: переживання, потреби, емоції, віра, воля, ідеал. Цінність буття і життєвий смисл. Цінності як регулятор поведінки людини. Цінності та ціннісні орієнтації. Проблема обґрунтування універсальних цінностей.

Філософія болю. Культура болю. Травма як досвід.

Тема 13. Свідомість як філософська проблема

Проблема свідомості в філософії. Співвідношення матеріального та ідеального. Свідомість як реальність ідеального. Свідомість як суб'єктивна реальність.

Свідомість і дух. Душа, дух, духовність. Свідомість в структурі людської життєдіяльності. Свідомість як гносеологічний, онтологічний та соціологічний феномен.

Проблема виникнення свідомості: історичний і індивідуально-буттєвий аспекти. Біологічні і соціальні передумови виникнення свідомості з точки зору суспільної науки і філософії. Свідомість і самосвідомість в раціоналістичному і ірраціоналістичному тлумаченні.

Свідомість і рефлексія. Структура свідомості: емоції, відчуття, сприйняття, почуття, мислення, воля, пам'ять. Образне і понятійне мислення. Інтуїція, уява, творчість. Мислення і мова. Мовний символізм. Свідомість і інтелект. Суспільна свідомість і колективний інтелект. Проблема штучного інтелекту.

Тема 14. Соціальна філософія: чинники суспільного розвитку

Суспільне буття як предмет соціальної філософії. Метафізика соціальності. Особливості пізнання суспільства. Суспільство і природа. Філософські питання наук про суспільство.

Поняття про суспільство. Суспільство як сукупність взаємовідносин людей. Соціум як історичний процес Проблема побудови теоретичної моделі

суспільства. Теоретична модель і реальність. Поняття «традиційне суспільство», «індустріальне суспільство», «постіндустріальне суспільство».

Природа як предмет філософського аналізу. Поняття про природу. Жива і нежива природа, їх якісна відмінність і взаємозв'язок. Місце біології і філософії в пізнанні живого. Природа і людина. Природне і штучне середовище. Антропосфера, соціосфера, біотехносфера. Взаємовідносини між природою та суспільством. Зміна їх характеру в процесі історичного розвитку. Вчення В.І. Вернадського про ноосферу.

Основні чинники суспільного розвитку. Суспільний прогрес та його критерії. Теорії суспільного прогресу. Роль інформації в сучасному суспільстві. Концепції інформаційного та постіндустріального суспільства.

Тема 15. Філософія історії: історичний процес як предмет філософського аналізу

Історія як предмет філософського аналізу. Філософія історії: основні напрямки. Єдність і багатоманітність людської історії. Поняття суспільно-економічної формації. Формаційна концепція розвитку суспільства. Поняття цивілізації. Концепція локальних культур і цивілізацій. Цивілізаційний підхід до аналізу людської історії: М.Я. Данилевський, О. Шпенглер, А. Тойнбі.

Форми прояву єдності історичного процесу. Причини та фактори багатоманітності історії.

Філософське поняття культури. Суспільство і культура. Внутрішня і зовнішня детермінація культури. Соціальні функції культури. Культура і ідеологія. Культура і науково-технічний прогрес. Сенс і спрямованість історії людства.

Тема 16. Філософські проблеми XXI століття та майбутнє людства

Людство перед обличчям глобальних проблем. Глобалізація процесів в сучасному світі. Походження глобальних проблем.

Основні глобальні проблеми сучасності: проблеми ядерної безпеки, світового тероризму, екологічна криза, проблеми охорони здоров'я, необхідність ліквідації економічної нерівності, криза людської духовності. Шляхи ліквідації глобальних проблем. Проблема прогресу як форма співвідношення гуманістичного змісту культури і техногенних принципів цивілізації.

Проблематика війни, миру і справедливості в філософії. Філософія війни. Війна як соціокультурний феномен. Теорії війни І. Канта та К. Клаузевіца. Причини виникнення війн в історії людства. Телеологічні та етичні теорії війни. Гібридні війни XXI ст.: сенс та специфіка. Дискурс війни.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	разом	у тому числі					разом	у тому числі				
		лек- ції	лаб.	пр. / сем.	сам. роб.	ІЗ		лек- ції	лаб.	пр. / сем.	сам. роб.	ІЗ
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1. Філософія як соціокультурний феномен. Історія філософії												
Тема 1. Філософія як особливий тип знання. Предмет та завдання філософії.	6	2	-	1	3	-	5	2	-	-	3	-
Тема 2. Виникнення та основні етапи розвитку філософії. Філософія Давнього Сходу.	7	2	-	1	4	-	7	-	-	-	7	-
Тема 3. Антична філософія та її значення.	7	2	-	2	3	-	8	-	-	-	8	-
Тема 4. Філософія доби Середньовіччя та Відродження.	7	2	-	2	3	-	7	-	-	-	7	-
Тема 5. Філософія Нового часу.	6	2	-	2	2	-	7	-	-	-	7	-
Тема 6. Німецька класична філософія.	6	2	-	2	2	-	8	-	-	-	8	-
Тема 7. Некласична філософія та основні риси сучасної західної філософії.	7	2	-	2	3	-	8	2	-	-	6	-
Тема 8. Розвиток філософської думки в Україні.	8	2	-	2	4	-	8	-	-	2	6	-
Підготовка до модульного контролю	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Проведення модульного контролю	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом за модулем 1	58	16	-	16	26	-	58	4	-	2	52	-
Модуль 2. Основні розділи філософського знання												
Тема 9. Онтологія: філософські проблеми буття.	8	2	-	2	4	-	4	2	-	-	2	-
Тема 10. Основні проблеми гносеології.	7	2	-	2	3	-	4	-	-	-	4	-
Тема 11. Філософія науки: наука та її місце в сучасному світі.	6	2	-	2	2	-	5	-	-	-	5	-
Тема 12. Філософська антропологія: людина та	8	2	-	2	4	-	5	-	-	2	3	-

її буття як предмет філософського аналізу.												
Тема 13. Свідомість як філософська проблема.	7	2	-	2	3	-	5	-	-	-	5	-
Тема 14. Соціальна філософія: чинники суспільного розвитку.	6	2	-	2	2		5	-	-	-	5	-
Тема 15. Філософія історії: історичний процес як предмет філософського аналізу.	6	2	-	1	3	-	5	-	-	-	5	-
Тема 16. Філософські проблеми ХХІ ст. та майбутнє людства.	6	2	-	1	3	-	4	-	-	2	2	-
Підготовка до модульного контролю	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Проведення модульного контролю	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом за модулем 2	58	16	-	16	26	-	37	2	-	4	31	-
Підготовка до підсумкового контролю (заліку)	4	-	-	-	4	-	4	-	-	-	4	-
Усього годин	120	32	-	32	56	-	99	6	-	6	87	-
Модуль 3. Індивідуальне завдання												
Контрольна робота	-	-	-	-	-	-	21	-	-	-	-	21
Загальна кількість годин	120	32	-	32	56	-	120	6	-	6	87	21

5. Семінарські заняття

Теми семінарських занять	Кількість годин	
	Денна форма	Заочна форма
1. Філософія як теоретична основа світогляду.	1	-
2. Становлення та розвиток європейської філософії. Східна парадигма філософствування.	1	-
3. Антична філософія та її вплив на подальший розвиток європейської філософії.	2	-
4. Філософія Середньовіччя та Відродження.	2	-
5. Філософія Нового часу та Просвітництва.	2	-
6. Німецька класична філософія.	2	-
7. Основні напрямки та проблеми сучасної західної філософії.	2	
8. Розвиток української філософської думки.	2	2
9. Філософські проблеми буття світу.	2	-
10. Основи гносеології: проблеми пізнання та істини.	2	-

11. Наука та її місце в сучасному світі.	2	-
12. Людина, суспільство та природа: основи філософського аналізу.	2	2
13. Проблема свідомості в філософії.	2	-
14. Соціум як предмет філософського аналізу.	2	-
15. Проблеми спрямованості та сенсу людської історії.	1	-
16. Філософські проблеми ХХІ ст. та майбутнє людства.	1	2
Усього годин	28	6

6. Практичні заняття

Не передбачено освітньою програмою та навчальним планом

7. Лабораторні заняття

Не передбачено освітньою програмою та навчальним планом

8. Самостійна робота

Форми організації освітнього процесу	Кількість годин	
	Денна форма	Заочна форма
ПА – підготовка до семінарських / практичних / лабораторних занять	48 (2-4 години на підготовку до кожного заняття)	83 (2-8 годин на опрацювання кожної теми)
ПМК – підготовка до модульного контролю	4	-
ППК – підготовка до підсумкового контролю (заліку)	4	4
ІЗ – виконання індивідуального завдання, передбаченого навчальним планом (курсова робота / проект, цикл РГР, ГР, РР, а також контрольна робота для заочної форми здобуття освіти)	-	21
Усього годин	56	108

9. Індивідуальне завдання

Теми контрольної роботи (для студентів заочної форми навчання)

1. Філософія і наука: єдність і відмінність.
2. Специфіка філософського світогляду. Вплив філософії на характер світогляду епохи.
3. Релігія і філософія. Своєрідність релігійного бачення світу.
4. Філософія в системі культури.
5. Людина як вища цінність в системі філософського знання.
6. Вихідні особливості західного та східного типу філософствування: порівняльний аналіз.
7. Феномен античної філософії в європейській історії.
8. Неоплатонізм і християнство: зближення й розмежування.

9. Проблема віри і розуму в середньовічній філософії: (Аврелій Августин, Фома Аквінський).
10. Арабська середньовічна філософія.
11. Характерні риси духовного життя доби Відродження та особливості ренесансної філософії.
12. Провідні напрями ренесансного філософствування. Гуманізм (Данте, Петрарка, Салютаті).
13. Натурфілософія Відродження (М. Копернік, Дж. Бруно, Г. Галілей).
14. Соціальні теорії Ренесансу (Ла Боесі, Н. Макіавелі, Т. Мор, Т. Кампанела).
15. Особливості соціокультурних та духовних процесів у Європі Нового часу та особливості розвитку філософії.
16. Німецька класична філософія як особливий етап розвитку новоєвропейської філософії.
17. «Коперніканський переворот» І. Канта в гносеології та його сучасне значення.
18. Філософська система і діалектика Гегеля.
19. Особливості духовних процесів та розвитку філософії у ХХ ст. Критичний перегляд принципів та традицій класичної філософії.
20. Людина в світі і світ людини в філософії екзистенціалізму.
21. Проблема свободи в екзистенціальній філософії.
22. Основні позиції та надбання філософського постмодерну.
23. Філософський світогляд Г.С. Сковороди.
24. Позитивістські та соціалістичні ідеї в українській філософії (І.Я. Франко, Л. Українка, М. Драгоманов)
25. Українська філософія як складова української духовної культури. Загальні особливості української філософії.
26. Проблема буття і небуття в філософії.
27. Простір і час як форми існування матеріального світу.
28. Проблема істини в філософії і науці.
29. Наука як найвища форма пізнання світу.
30. Природа, сутність та призначення людини.
31. Проблема походження людини.
32. Свідомість як філософська проблема.
33. Буття суспільства як предмет соціальної філософії.
34. Суспільство і природа: проблеми взаємозв'язку та історичні типи взаємодії.
35. Культура як предмет філософського осмислення.
36. Історія як предмет філософського аналізу.
37. Єдність і багатоманітність людської історії.
38. Глобалізація та глобальні проблеми в сучасному світі.
39. Проблеми війни і миру в філософії.
40. Історичний прогрес і його критерії.

10. Методи навчання

1. Інформаційно-презентаційні (усні: лекція, розповідь, пояснення, опис, доведення і переконання, повторення, систематизація, огляд, консультування, переказ, виступ, презентація; письмові: конспектування, реферування, анотування, план тексту, таблиці, схеми, аналіз, синтез, класифікація, порівняння, узагальнення, конкретизація, інтерпретація, підсумки, висновки, виклад, повідомлення, доповідь, звіт, пояснювальна записка, стаття, тези; наочно-усні: ілюстрація, демонстрація, показ, спостереження).

2. Алгоритмічно-дійові (діалогічні: бесіда, дискусія, опитування; предметно-групові: вирішення задач, кейс-метод, анкетування, тестування; групові: мозковий штурм, синектика, метод проєктів, ігрове моделювання, аналіз ситуацій, гра, тренінг).

3. Самостійно-пошукові (індивідуальна робота: спостереження, проєкти, моделювання, дослідження; самостійна робота: пошук і систематизування інформації, планування і програмування, прогнозування, проєктування, моделювання).

11. Методи контролю досягнутих результатів навчання:

- тестовий контроль;
- письмові контрольні роботи;
- співбесіда за матеріалами розглянутої теми;
- письмове фронтальне опитування здобувачів вищої освіти на початку чи в кінці лекції;
- фронтальне, індивідуальне та комбіноване усне опитування;
- експрес-контроль;
- перевірка виконання завдань для самостійної роботи (для заочної форми навчання).

Підсумковий контроль досягнутих результатів навчання – екзамен в усній формі.

12. Розподіл максимальної кількості балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Контроль протягом семестру																Модуль 3 (ІЗ)	Підсум- ковий контроль (залік)	Сума балів
Модуль 1								Модуль 2										
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7	Тема 8	Тема 9	Тема 10	Тема 11	Тема 12	Тема 13	Тема 14	Тема 15	Тема 16			
<p>Для денної форми здобуття вищої освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – <u>4</u>; - модульна контрольна робота № 1 <u>10</u>; - модульна контрольна робота № 2 – <u>10</u>. 																<p>Не перед- бачено освітньою програмою та навчальним планом</p>	40	100
<p>Для заочної форми здобуття вищої освіти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - активність під час навчальних занять (відповідь під час усного фронтального опитування, під час дискусійного обговорення теми заняття тощо) – <u>6</u>; - виконання завдань для самостійної роботи – <u>22</u>. 																<p>Контрольна робота <u>20</u></p>		

Бали від 1 до 60, якими оцінюють результати роботи здобувачів вищої освіти протягом семестру, розподілені між модулями порівну: 30 балів за модуль.

Здобувач вищої освіти отримує допуск до підсумкового семестрового контролю, якщо за результатами роботи протягом семестру він набрав не менше 30 балів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності за формами організації освітнього процесу	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), циклу РГР / РР / ГР	для заліку, контрольної роботи
90–100	A	відмінно	зараховано
82–89	B	добре	
74–81	C		
64–73	D	задовільно	
60–63	E		
35–59	FX	незадовільно (з можливістю повторного складання)	не зараховано (з можливістю повторного складання)
1–34	F	незадовільно (з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)	не зараховано (з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)

Критерії оцінювання:

«відмінно» – здобувач вищої освіти демонструє повні і глибокі знання навчального матеріалу, достовірний рівень розвитку умінь та навичок, правильне й обґрунтоване формулювання практичних висновків, уміння приймати необхідні рішення в нестандартних ситуаціях, вільне володіння науковими термінами, аналізує причинно-наслідкові зв'язки;

«добре» – здобувач вищої освіти демонструє повні знання навчального матеріалу, але допускає незначні пропуски фактичного матеріалу, вміє застосувати його щодо конкретно поставлених завдань, у деяких випадках нечітко формулює загалом правильні відповіді, допускає окремі несуттєві помилки та неточності;

«задовільно» – здобувач вищої освіти володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, не завжди вміє інтегровано застосувати набуті знання для аналізу конкретних ситуацій, нечітко, а інколи й неправильно формулює основні теоретичні положення та причинно-наслідкові зв'язки;

«незадовільно» – здобувач вищої освіти не володіє достатнім рівнем необхідних знань, умінь, навичок, науковими термінами.

13. Методичне забезпечення

1. Програма навчальної дисципліни.
2. Робоча програма навчальної дисципліни.
3. Курс лекцій з дисципліни.
4. Методичні вказівки до вивчення навчальної дисципліни.
5. Запитання для підсумкового контролю (екзамену).

Методичні вказівки до вивчення навчальної дисципліни

1. Хромова О.І., Слис О.А. Філософія: опорний конспект лекцій для студентів усіх спеціальностей денної та заочної форм навчання. – К.: ДУІТ, 2023. – 214 с.
2. Хромова О.І., Слис О.А. Філософія: методичні рекомендації щодо організації семінарських занять та самостійної роботи студентів. Для всіх спеціальностей денної та заочної форм навчання. – К.: ДУІТ, 2022. – 37 с.

14. Рекомендована література

Базова

1. Данильян О. Г. Філософія : підручник / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань. – Харків. : Право, 2015. – 432 с.
2. Сошніков А. О. Історія філософії: навчальний посібник для студентів всіх спеціальностей /А. О. Сошніков. – Харків : Майдан, 2016. – 162 с.
3. Філософія [Електронний ресурс]: навчальний посібник/Ю.М. Вільчинський, Л.В. Северин-Мрачковська, О.Б. Гаєвська та ін. – К.: КНЕУ, 2019. – 368 с.
4. Фюрст М., Тринкс Ю. Філософія /Пер. з нім. В. Кебуладзе. Вид. друге. – К.: Дух і Літера, 2019. – С. 111-150.
5. Філософія: підручник / В.С. Бліхар, М.М. Цимбалюк, Н.В. Гайворонюк, В.В. Левкулич, Б.Б. Шандра, В.Ю. Свищо. Вид. 2-ге, перероб. та доп. – Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2021. – С. 65-105.

Додаткова

6. Актуальні проблеми філософії ХХ-ХХІ століть. Навчальний посібник / І. В. Карівець, В. Л. Петрушенко, С. М. Повторева, О. В. Онищук, О. В. Паньків, М. П. Скалецький, М. В. Сінельнікова, О. І. Стебельська, О. І. Ференц, О. Ю. Чурсінова. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2021. – 240 с.
7. Дахній А. Нариси історії західної філософії ХІХ-ХХ ст. – Львів: Львівський національний університет ім. Франка. 2021. – 488 с.
8. Клаузевіц К. Природа війни. – К.: Віват, 2018. – 416 с.
9. Маруховська-Картунова О.О., Хромова О.І., Цой Т.В. Філософія науки та структура наукового знання: еволюція концептуальних підходів //Епістемологічні дослідження в філософії, соціальних і політичних науках. – 2023. – Том 6 (2). – С.36-44. Режим доступу: . <https://doi.org/10.15421/34230602> (дата звернення 26.08.2025).

10. Патлайчук О.В., Хромова О.І. Філософія життя і смерті в духовному досвіді українського народу// Культурологічний альманах. – 2022. – № 4. – С.146-151. Режим доступу: <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2022.4.18> (дата звернення 26.08.2025).

11. Попович М. Філософія свободи (Великий науковий проект). – Харків: Фоліо, 2018. – 524 с.

12. Сковорода Г. Байки харківські. – К.: Terra incognita, 2018. – 108 с.

13. Хамітов Н., Гармаш Л., Крилова С. Історія філософії: проблема людини та її меж. Вступ до філософської антропології як метаантропології. Навчальний посібник зі словником. 4-е видання перероблене та доповнене. – К.: КНТ, 2016. – 396 с.

14. Хромова О., Маруховський О., Чернявська Б. Гуманітарні аспекти інформаційної безпеки// Епістемологічні дослідження в філософії, соціальних і політичних науках. – 2022. – Том 5(2). – С.76-84. Режим доступу: <https://doi.org/10.15421/342223> (дата звернення 26.08.2025).

15. Ярошовець В.І. Історія філософії: від структуралізму до постмодернізму. Підручник. – К.: Знання України, 2014. – 214 с.

15. Інформаційні ресурси

1. <http://www.nbuv.gov.ua/node/554> - Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського, каталоги.

2. <https://www.filosof.com.ua/> – Інститут філософії ім. Г. Сковороди НАН України.

3. <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/> – Електронна бібліотека з філософії.

ДОДАТОК А
(обов'язковий)

КРИТЕРІЇ
оцінювання досягнутих результатів навчання
здобувачів вищої освіти Національного транспортного університету

А.1 Загальні положення

Досягнуті результати навчання з кожної навчальної дисципліни за семестр оцінюють балами від 1 до 100: результати роботи здобувачів вищої освіти протягом семестру – балами від 1 до 60, відповіді на екзамені або заліку – від 1 до 40. Розподіл балів для оцінювання результатів роботи здобувачів вищої освіти протягом семестру за кожною дисципліною встановлюють розробники робочих програм.

Індивідуальне завдання у вигляді курсової роботи / проекту, циклу розрахунково-графічних / графічних / розрахункових робіт та практику оцінюють окремо балами від 1 до 100.

Загальна семестрова оцінка з дисципліни є сумою балів, отриманих під час контролю протягом семестру, та балів, отриманих під час підсумкового контролю (на екзамені або заліку).

Здобувач вищої освіти може бути допущений до підсумкового контролю (екзамену або заліку) тільки після зарахування модульних контрольних робіт, а також виконання індивідуального завдання, яке передбачене освітньою програмою та навчальним планом.

Таблиця А.1 – Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності за формами організації освітнього процесу	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), циклу РГР / РР / ГР	для заліку, контрольної роботи
90–100	A	відмінно	зараховано
82–89	B	добре	
74–81	C		
64–73	D	задовільно	
60–63	E		
35–59	FX	незадовільно (з можливістю повторного складання)	не зараховано (з можливістю повторного складання)

1–34	F	незадовільно (з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)	не зараховано (з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)
------	---	--	--

Критерії оцінювання:

«відмінно» – здобувач вищої освіти демонструє повні і глибокі знання навчального матеріалу, достовірний рівень розвитку умінь та навичок, правильне й обґрунтоване формулювання практичних висновків, уміння приймати необхідні рішення в нестандартних ситуаціях, вільне володіння науковими термінами, аналізує причинно-наслідкові зв'язки;

«добре» – здобувач вищої освіти демонструє повні знання навчального матеріалу, але допускає незначні пропуски фактичного матеріалу, вміє застосувати його щодо конкретно поставлених завдань, у деяких випадках нечітко формулює загалом правильні відповіді, допускає окремі несуттєві помилки та неточності;

«задовільно» – здобувач вищої освіти володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, не завжди вміє інтегровано застосувати набуті знання для аналізу конкретних ситуацій, нечітко, а інколи й неправильно формулює основні теоретичні положення та причинно-наслідкові зв'язки;

«незадовільно» – здобувач вищої освіти не володіє достатнім рівнем необхідних знань, умінь, навичок, науковими термінами.

А.2 Критерії оцінювання досягнутих результатів навчання при проведенні підсумкового контролю (екзамену, заліку)

Екзаменаційна (залікова) оцінка (від 1 до 40 балів) складається із суми балів, виставлених екзаменатором / лектором за відповіді здобувача на кожне із запитань екзаменаційного білета / завдання або запитання для заліку.

Максимальну кількість балів, яку можна отримати на екзамені / заліку, розподіляють між запитаннями екзаменаційного білета / завданнями або запитаннями для заліку.

Кількість запитань (завдань) та розподіл балів між ними визначає розробник робочої програми.

Відповідь на запитання оцінюють таким чином (приклад для оцінювання відповіді на одне запитання балами від 0 до 15):

від 12 до 15 балів виставляють здобувачу, який надав повну, у логічно правильній послідовності відповідь, яка свідчить про всебічні, систематизовані та глибокі знання з поставленого запитання в обсязі програми навчальної дисципліни; демонструє здатність здобувача вільно оперувати здобутими знаннями: диференціювати та інтегрувати їх, відтворювати та аналізувати отриману інформацію, робити обґрунтовані висновки та узагальнення, виявляти

й відстоювати власну позицію, переконливо висловлювати думку та чітко формулювати відповідь. Як правило, таку оцінку отримує здобувач, який відповів на запитання не менше ніж на 90 %. Відповідь оцінюють у максимальну кількість балів тільки за умови надання вичерпної відповіді на запитання;

від 8 до 11 балів виставляють здобувачу, який надав досить повну, без суттєвих неточностей, у логічно правильній послідовності відповідь, яка свідчить про ґрунтовні та систематизовані знання з поставленого запитання в обсязі програми навчальної дисципліни; демонструє здатність здобувача впевнено оперувати здобутими знаннями: відтворювати та аналізувати отриману інформацію, пояснювати основні закономірності, робити висновки, чітко висловлювати думку та формулювати відповідь. Як правило, таку оцінку отримує здобувач, який відповів на запитання на 70–90 %;

від 4 до 7 балів виставляють здобувачу, який надав не зовсім повну, із неточностями та окремими незначними помилками, в основному у правильній послідовності відповідь, яка свідчить про задовільні знання з поставленого запитання в обсязі програми навчальної дисципліни, демонструє здатність здобувача відтворювати основний матеріал відповідно до поставленого запитання. Як правило, таку оцінку отримує здобувач, який відповів на запитання на 50–70 %;

від 0 до 3 балів виставляють здобувачу, який надав фрагментарну, із суттєвими неточностями та принциповими помилками відповідь, яка свідчить про неповноту знань з поставленого запитання в обсязі програми навчальної дисципліни, демонструє наявність у здобувача утруднень при відтворенні інформації відповідно до поставленого запитання. Як правило, таку оцінку отримує здобувач, який відповів на запитання менше ніж на 50 %.

А.7 Критерії оцінювання індивідуального завдання – контрольної роботи (для заочної форми здобуття вищої освіти) визначають на розсуд розробника методичних вказівок до виконання такого індивідуального завдання. Загальну оцінку виставляють тільки за національною шкалою відповідно до таблиці А.1.